

plafarijs tunditur. Quandoquidem tanetsi sibi nares, & os omni prorsus ingenio gossipio, & linteis aqua rosarum madefactis muniunt; tanta tamē est acrimoniæ uis tenuissima, ut omnibus unā cum aëre penetratis munimentis, in eorum tandem perueniat nares, ubi molestissimum excitat ardorem, qui non facile tollitur: quanquam etiam medicamentis admodum refrigerantibus succuratur. Quo fit, ut solertissimi pharmacopole baiulis, ac alijs uictum querentibus hominibus id muneris obeundum tradant: interim tamen certō sciunt, non absq; conuitijs, & maledictis opus hoc ab illis peragi posse. Quamobrem mirum sanē non fuerit, si qui ab arbore recentem colligunt, eximum acrimoniæ feruorem expauescentes, ē longinquo corticem feriant. Hanc plantam (ut Plinius quoq; testis est) adinuenit prinim Iuba Libyæ rex in monte Atlante ultra Herculis columnas, appellauitq; Euphorbiam medici sui nomine, & fratris Muse, à quo diuus Augustus fuit conseruatus. Euphorbio deiectoria inest facultas. cuius nusquam, quod equidem inuenierim, meminere Dioscorides, & Galenus: tanetsi eam minimē silentio inuoluerint Aëtius, & Actuarius, qui cordes de eo bis uerbis differuerunt. Euphorbium non modō pituitam trahit; sed etiam aquam, hancq; ualidius educit. Est autem acerrimum omnium, quæ ego nouerim, ardentissimumq;: propterea colicis, & uentrem frigidiorē habentibus datur. ceteros uehementer conturbat: sitim maximē ciet. Nonnihil ex odoratis seminibus ei est commiscendum. Modus triobolaris, ex aqua mulsā. Præstat tamen cum melle cocto ipsam in catapotia redigere. Id quod etiam Paulus annotauit libro septimo, ubi inter ea Euphorbium recensuit, quæ aquam, & pituitam deiciunt. Verū in simpliciū censu, Dioscoridem, Galenumq; secutus, de hac deiectoria facultate ipse quoq; nihil memoriæ prodidit. Ceterum inter Arabes Mesues fufius Euphorbij uires tradidit in soluentium medicinarum mentione, ubi ita, ad sensum saltem scribit. Euphorbium gummi est, quod usque adeo excafcacit, extenuatq;, ut in hoc cetera gummi genera præcellat. Excafcacit enim ordine quarto: quo fit, ut exulceret, ruborem, inflammationemq; inferat, penetret, & uiolenter abstergat. Euphorbium noxiū admodum est medicamentum, ita ut non sine labore, animi defectu, ac sudore frigido aluum deiciat. Iocineri ob id, uentriculoq; sua ingenti acrimonia magnam infert noxiam. Quapropter exhiberi minimē debet, nisi prius ijs commisceatur medicamentis, quæ acerrimam eius uim retundere ualeant. Extrahit potum à profundis corporis partibus tum crassam, tum lentam pituitam, mundatq; compaginum cavitates à crassis contumaciū excrementis, qua in re omnium ualentissimum est medicamentum. Nervos expurgat ab infarctis iandiu humoribus. Proficit ad hæc resolutis, conuulsis, stupidis, tremulis, orisq; distentionibus, & ceteris neruorum morbis à frigore abortis, si ex leucoij oleo leuigatum exterius inungatur. Iocineri, lieniq; inunctum, mirificè eorum dolores tollit à frigore, & statu prouenientes. Sternutamenta ualentissimē ciet. Occipiti autem confricatum, ueternofos, obliuiofosq; iuuat. Aquam intercutem facillimē extrahit duorum obolorum pondere potum. Sed drachmarum trium pondere haustum (ut Serapio, & Auicenna scriptum reliquerunt) potantem interficit, trium dierum spatio erosus ab eo intestinis, & uentriculo. Euphorbium, teste Mesue, quatuor edurat annis: neque eo prius utendum est, quā annum integrum consenuerit. nanq; recens ob ingentem acrimoniam reprobatur. Seruatur commodē milio, aut fabis, aut lentibus sepultum. Euphorbij facultates paucis perstrinxit Galenus lib. vii. simplicium medicamentorum, sic inquit. Euphorbium causticæ, siue urentis, & tenuium partium facultatis est, alijs succis similiter. Et lib. ii. de compositione med. localium, cap. iiii. tradens curam hemieraniæ, idem de Euphorbio ita scribit. Porrō de euphorbij facultate iam mihi relatum est, quod citō exoluatur. quare in eiusmodi pharmaca non uetus conijcere oportet. Dicitū etiam recens albidius esse: quod uerō inueteratum est, flauioris aut palidioris coloris reddi. Planta, quæ Græcis Ἐὐφὸρβιον, Latinis itē Euphorbium nominatur, quemadmodum succus eius: Mauritanis, Euforbion, seu Farbium: Italis, Euphorbio: Hispanis, Alforuam, Alforfion, & Euforuo: Gallis, Euphorbe.

Χαλβάν. GALBANVM.

CAP. LXXXI.

GALBANVM succus est nascentis in Syria ferulæ, quod nonnulli metopium uocant. Maximē laudatur cartilagosum, merum, thuris effigiem præbens, pingue, minimē lignosum, retinens nonnihil adiecti seminis, & ferulæ, graui odore, neque ualde humidum, neque nimis aridum. Adulteratur faba fresa, resina, & ammoniaco. Galbanum excafcacit, urit, extrahit, discutit: menses, ac partus trahit appositum, uel suffitum. Lentigines aceto, & nitro perunctas tollit. Deuoratur ad tussim ueterem, difficultatem spirandi, suspiria, rupta, conuulsa. Aduersatur toxicis, potum cum uino, & myrrha: simili modo sumptum mortuos partus extrahit. Imponitur lateris doloribus, & furunculis: comitiales, & uulua strangulatus, & uertiginosos olfactu suscitatur. Si uratur, fugat nidore serpentes, & perunctos feriri non patitur. Serpentes cum oleo, & sphondylo circumpositum, necat: dentium dolorem oblitū, aut cauernis inditum, mitigat. urinae difficili prodesse existimatur. Resoluitur ad potiones amaris amygdalis, aqua, aut ruta, aut calido pane, mulsā: alijs meconio, ære uiso, aut felle liquido. Si purgare Galbanum uoles, in feruentem aquam demittito. nanque cū liquefactum fuerit, eius sordes fluitabunt: quas hoc modo facile separabis. Mundo linteo, raroque alligatum in fictili, aut ærea pyxide ita pendeat, ut imum uasis ne tangat: opertoque uase in feruidam aquam demittito: sic enim syncerum, ueluti per colum eliquescet, & lignosum in linteo remanebit.

Galbani confederatio.

QUANVIS legitimū, optimūq; Galbanum in pluribus Italiæ locis, præsertimq; Venetijs uenale reperitur; id tamen, quo passim officinæ utuntur, nihil, uel sanē parum Galbanum refert, quod in laudatissimi genere à Dioscoride representatur. Siquidem illud non modō ab impostoribus adulteratum est; sed etiam lignorum ferularumq; ramentis, lapidibus, ac alijs compluribus recrementis uitiatum. Querant itaq; probi seplasiarij, quod optimum est: alij

alij uerò; qui parsimonie, ne dicam auaritie student magis, quàm honori, ut qui probatissimum uix nunquam assequi possint, id saltem, quod impurum est, purgare deberent à Dioscoride edocti. quippe quòd ea ratione, facile ab aduentitijs sordibus expurgari possit. Galbani uires tradidit Galenus libro VIII. simplicium medicamentorum, sic inquit. Galbanum succus est plantæ ferulaceæ, molliendi, & digerendi ui. Fuertiq; sanè ex tertio ordine excalfacientium incipiente, aut secundo completo: in desiccando uerò ex secundo incipiente. Id Græcè χαλβανῶν, Latine Chalbani, & Galbani appellatur: Arabicè, Chene, & Bezard: Italicè, pariter & Hispanicè, Galbano.

Galbani uires
ex Galeno.
Nomina.

Ἀμμωνιακόν. AMMONIACVM.

CAP. LXXXII.

AMMONIACVM ferulæ succus est, quam iuxta Cyrenen Aphrica gignit: cuius fruticem cum radice agasyllim uocant. Probatur bene coloratum, ligni & calculorum expers, thuris similitudine, minutis glebis, densum, syncerum, nulla forde spurcatum, castoreum odore imitans, gustu amarum. Hoc genus thrausma, id est, friaturam appellant: quod uerò terram, & calculos collegit, phryama. Gignitur in Aphrica iuxta Ammonis oraculum, succum stillante ferulacea arbore. Mollit, extrahit, calfacit: tubercula, duritiasque discutit. potum aluum soluit, partus extrahit: lienem consumit, drachmæ pondere haustu: articularum, coxendicumque doloribus liberat. Auxilio est anhelaroribus, orthopnoicis, comitialibus: item quibus humor in pectore coit, si cum melle delingatur, aut cù pisanæ succo sorbeatur. Cruentam urinam pellit, albugines oculorum absterget, genarum scabritiam absumit: tritum autem cum aceto, & impositum, iocineris, lienisque duritias sedat. discutit topfos, qui in artubus concalluerunt, cum melle, aut cum pice illitum. Lasitudines, & coxendicum dolores eo perungi utile est, cum nitro, & cyprino oleo, uice acopi.

Ammoniaci
consideratio.

AMMONIACI lacrymam officinæ, mutata una litera, Armoniacum uocant. Cuius tamen syncerissimæ partem ad nos conuehunt, qui ex Alexandria Aegypti cum mercimonijs Venetias redeunt. Quandoquidem rarissimum Ammoniacum uisitur, quod suis minutis glebis thus referat. Nam omne ferè, quo officinæ utuntur, piceæ resinæ modo in massam compactum cernitur, impurum, ac quàm plurimis impostorum adulterijs uitiatum. Ut hinc facile dici posse putauerim, hoc uel illegitimum, uel saltem deterius esse, idq; fortasse, quod Dioscoridi phryama nuncupatur. Cuius etiam meminit Plinius lib. XII. cap. XXIII. ubi de Ammoniaco ita scribit. Ergo Aethiopiæ subiecta Aphrica Ammoniaci lacrymam stillat in arenis suis. Inde etiam nomen ab Ammonis oraculo, iuxta quod gignitur arbor, quam Metopion uocat, resinæ modo, aut gummi. Genera eius duo, thrauston masculi thuris similitudine, quod maxime probatur: alterum pingue, & resinofum, quod phryama appellant. hæc Plinius. Ceterum Ammoniacum usi sunt antiqui (ut Paulus est author) in sacrificiorum odoramentis, ac suffimentis. In quem sanè usum illud ab ijs receptum fuisse conijciendum est, quod electissimum, & thuri persimile extitit. Huius rei illud maximo est argumento, quòd ab ipso Paulo, itemq; Aëtio in suis medicamentis Ammoniacum thymiana, hoc est, suffimentum cognominatur, quasi Ammoniacum præstantissimum ita intelligere uoluerint. Ammoniaci meminit Galenus lib. VI. simplicium medicamentorum, sic inquit. Ammoniacum liquor est ferulæ cuiusdam. Hoc habet emolliendi facultatem intensam, adeò ut & articularum topfos dissoluat, & lienes induratos sanet, & choeradas discutiat. Quod Græci ἀμμωνιακόν, Latini item Ammoniacum dicunt: Mauritan, Raxach, siue Assach: Itali, Ammoniacum, & Armoniacum: Hispani, Ammoniacum, & Armoniacum.

Ammoniaci
consideratio.

Ammoniaci
uires ex Gal.
Nomina.

Σαρκοκόλλα. SARCOCOLLA.

CAP. LXXXIII.

SARCOCOLLA lacryma est arboris in Perside nascentis, pollini thuris similis, rufa, gustu amara. Vulnere glutinat, oculorum fluxiones inhibet. emplastris inseritur. Adulteratur admisto gummi.

LACRYMAM hanc Sarcocollam dixere Græci, quoniam sicuti glutinum lignum, ita hæc sauciatam, exulceratamue corporis carnem agglutinet. Quæ autem ad nos aduehitur, non omnis legitima est: quippe quòd ea plerumq; (ut de alijs quoq; pluribus lacrymis, resinis, & liquoribus fieri superius diximus) gummi, & alterius generis lacrymis adulterata deferatur, & talis in officinis inueniatur. Verum fraus gustu facile deprehenditur. quandoquidè quæ amara non est, adulterium sensit. Plinius lib. XIII. cap. XI. albam cæteris prætulit, sic inquit. Fit & ex Sarcocolla (ita uocatur arbor) gummi utilissimum pictoribus, ac medicis, simile pollini thuris: & ideo candidum, quàm rufum melius. Et lib. XIII. cap. XIII. idem ita scribit. Sunt qui & Sarcocollæ spinæ lacrymam putent, pollini thuris similem, cum quadam acrimonia dulcem. Cum uino tusa sistit fluxiones: illinitur infantibus. Vetustate & hæc maxime nigrescit. melior quo candidior. hæc Plinius. Qui tamen in Sarcocollæ historia à Dioscoride, & Galeno maxime dissentit, cum hi Sarcocollam gustantibus amaritudinem relinquere asserant, ille uerò contrà dulcedinem. Sarcocolla Mauritanis pituitosas cruditates, ac crassos, & glutinosos deiecit humores, præsertim qui in compaginum, & coxendicum cavitatibus delitefcunt. Cerebrum mundat, item neruos, & pulmones: proinde tussientibus, & difficulter spirantibus auxiliatur. Est etiam ex medicamentis, quæ senes iuuant, præcipue pituitosos. Caluescunt tamen, qui frequentius ea utuntur. Præstat mirum in modum ad oculorum albugines, nubeculas, cicatrices, & id genus

Sarcocollæ
consideratio.

Sarcocollæ
uires ex Arabibus.

N 2 impedimentis,

impedimenta, si in eratere vitreo affinino lacte maceretur quinque diebus: interea tamen novum lac quotidie est infundendum, priore effuso. Vulneraria præterea penicilla hydromelite prius madefacta, ac inde Sarcocollæ pulvere circumlita auribus exulceratis utiliter imponuntur. Cruentis vulnerebus, ac diuturnis ulceribus mirifice medetur: quippe quæ proprio suo munere ea à sordibus mundet, carne repleat, cicatriceq; obducatur. Aluū tardè deiecit, perturbatq; eos, quorum ventriculus bile redundat: quare cavendum est, ne ijs exhibeatur. Roboratur eius deiectoria facultas, gignere, & cardamomo additis. Hæc ex Arabibus deprompsimus. quæ sanè tam antiquis, quàm recentioribus incognita fuerunt, utpote qui ea nusquam, quod equidè legerim, scriptis tradiderunt. Sarcocollæ vires retulit Galenus lib. VIII. simplicium medicamentorum, ubi ita scriptum reliquit. Sarcocolla lacryma est arboris Persicæ. mistam uim habet ex emplastica quadam substantia, & paucula amara. Itaq; citra morsum desiccatur, ac proinde glutinare uulnera ualet. Lacryma, quæ σαρκόκολλα Græcis, Sarcocolla item Latinis, & Italis appellatur: Arabibus, Anfasarot, Anazaron, seu Anzurut: Hispanis, Lancarotes: Gallis, Sarcocolle.

Ex Galeno.

Nomina.

Γλαύκιον. GLAUCIVM. CAP. LXXXIIII.

GLAUCIVM succus est herbæ, quæ ad Hierapolim Syriæ nascitur, folijs ferè corniculati papaueris, pinguioribus tamen, in terram sparfis, odoris tetri, gustus amari. tota croceo succo madet. Folia in olla fictili semifrigidis clibanis calfaciunt indigenæ, usque dum flaccescat: deinde contusis succum exprimunt. Cuius est usus ad oculorum medicamenta, utpote cum inter initia refrigeret.

Glaucij confideratio.

GLAUCIVM medicorum, & officinarum uulgo, qui barbarorum, & Arabum nomina usurpare solet, Serapionis, & Auicennæ modo, Memithe dicitur. Id autem, quo passim seplastarij utuntur, meo quidem iudicio, uerum syncerumq; Glaucium est. Quippe quod omnibus ferè notis, & facultatibus legitimo respondeat. Præter id enim, quod facto periculo, oculorum uitijs opitulatur; forinsecus rufescit, inius uerò croceo colore spectatur, et gustu anaroso sentitur cum quadam graueolentia. tametsi pharmacopolas nonnullos quandoq; deprehēderim, qui è maioris chelidonij succo Glaucium conficiunt. Sed animaduertendum est, quòd in Serapionis codice, præter proprium Memithe caput, quod Dioscoridis est Glaucium, legitur etiam in capite de Cureuma (nisi fortasse interpretis fuerit lapsus) Chelidonim minus uocari Memithe. Quòd in Serapione uel interpretis, uel alterius culpa, mendum substi, inde mihi quidem orta est suspicio maxima, quòd Dioscorides, cuius uerba ad unguem referi Serapio, Glaucij non meminerit in Chelidonijs. Quo factum est, ut illi seplastarij deprauata Serapionis lectione decepti, in hunc & alterum errorem inciderint: quòd non solum ex chelidonijs suum Glaucium eliciant; sed etiam maius chelidonium minoris loco sumant,

Glaucij uires ex Galeno.

Nomina.

quandoquidem illud succum croceum mittat Glaucio similem. Glaucij facultates memoriæ prodidit Galenus libro VI. simplicium medicamentorum, sic inquit. Glaucium adstringit cum quodam fastidio. Tum adeò manifestè refrigerat, ut solum sæpe erysipelata, utiq; si ualentia non fuerint, curare possit. Mistura eius composita est ex aqua terræq; substantia: utraq; sanè frigida, uerum non summe, sed ceu aqua fontana. Γλαύκιον sic Græcè, ut etiam Glaucium Latine dicitur: Arabicè, Memithe.

Κόλλα. GLVTINVM. CAP. LXXXV.

GLVTINVM, quod xylocollan, alij taurocollan uocant, præstantissimum Rhodiaceum, quod ex bubulis corijs conficitur. Id candidum est, & translucens. Nigrum uerò minus probatur. Resolutum in aceto, impetigines, leprasque cutis delet: ambustis igni ex aqua calida dilutum, illutumque pustulas erumpere non patitur. Vulneribus prodest melle, aut aceto madefactum.

Glutini confideratio.

Nomina.

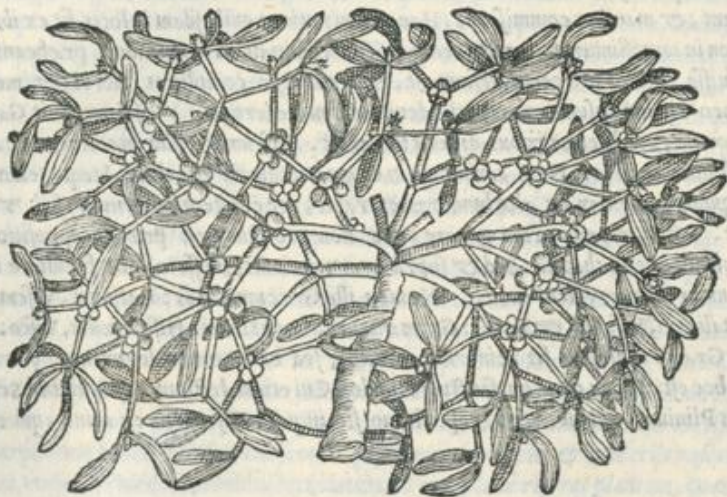
Ἰχθυόκολλα. PISCIVM GLVTINVM. CAP. LXXXVI.

PISCIVM gluten, uenter est piscis cetacei. Præstat candicans, natione Ponticum, subasperum, minimè scabrum, & quod celerrimè liquefcit. Vitale emplastris capitis, & leprarum medicaminibus, & tetanorthris, quæ cutem faciei erugant, & extendunt.

NEMO est, qui taurinum, & piscium Glutinum non cognoscat: quare hæc in re non pluribus uerbis opus est. Verum sciendum, quòd Glutinum taurinum hæc ætate non modò è taurinis corijs conficitur; sed ex omnium quadrupedum pellibus. Huius, neq; alterius non reperio meminisse Galenum in simplicium censu. quanquam inibi libro VII. illius glutinis librarij mentionem fecerit, quod ex polline farina, & muria paratur, sic scribens. Gluten, quod ad libros preparant ex similagine, & garo, emplastica, concoctoriaq; facultatis est, quibuscunq; ipsum partibus illinas. Cæterum illud gluten, quod è piscibus fit, inter cætera simplicia Puulus quidem retulit, sed ea tantum ferè de eo scribit, quæ Dioscoridi accepta referri possunt. Id Græcis κόλλα, ἰχθυόκολλα, & τρωγοκόλλα uocatur, quod Latinis Gluten & Glutinum: Italis, Colla di carniccio: Hispanis, Colla, & Grudel. Quæ uerò Græcè ἰχθυόκολλα, Piscium glutinum Latine dicitur: Italicè, quemadmodum & Hispanicè, Colla di pesce. Arabicè utrunq; gluten Zire, seu Gara nominatur: Germanicè, Leim: Gallicè, Colla.

Γέος.

VISCVM optimum est recens, intus porraceum, extrà fuluum, quod asperi nihil, aut fursuro-
 si conceperit. Fit t̄ acinis in quercu nascentibus, buxco fruticis folio. Contusum acinum lauant, &
 postea in aqua decoquunt. Sunt qui commanducando ipsum efficiant. Gignitur quoque in malo,
 pyro, & plerisque alijs arboribus. quinetiam inuenitur in quorundam fruticum radicibus. Emol-
 lit, discutit, extrahit. parotidas, tubercula, cæterasque collectiones ad maturitatem perducit, cum re-
 fina & pari cera mistum: epinyctidas in splenio sanat: uetera ulcera, abscessusque, quos cacoëthes uo-
 cant, ex thure mollit. Lienem cum calce, gagate, aut Asio lapide coctum, & impositum absumit: cum
 sandaracha, aut auripigmento illitum, ungues extrahit. mistum cum calce, & uini sæce, suam uim
 intendit.

VISCVM fit pluribus, ac diuersis modis. Verum omnium præstantissimum est, quod è granis in quercu nascentibus conficitur. Huius præter id, quod inualidum in pyrâ, malisq; nascitur, ingens in Hetruria prouentus. Siqui-
 dem inibi non modo in quercu laudatissimum prouenit, sed etiam in cerro, ilice, & castanea, in nostris præsertim
 maritimis Senensibus, ubi uastissima assurgunt syluæ, quæ non paruo pretio ips locantur, qui uiscum efficiunt. Scandunt autem illi arbores immensas, non sine magno uitæ suo periculo, sepiusq; funibus adalligati id muneri in aëre pē-
 dentes obeunt. Grana, quæ legerunt, in aqua decoquunt, donec disrumpantur: postea contundunt, & tandiu la-
 uant in aqua, quousque fursuracea excrementa eximant. Refert Plinius, nasci Viscum in quercu tantum, robore, ilice,
 syluestri pruno, terebintho, pinu, & abiete. At in Hetruria gignitur etiam in castanea, quod optimum est, malo,
 ac pyro, non tantum syluestri, sed etiam domestico, quanuis penitus inutile. Visci maxima Hetruscis utilitas est:
 nam præter eius usum in aucupijs, quibus mirum in modum delectantur ob ingentem turdorum copiam, qui autumnii
 tempore, in syluis quibusdam ex iuniperis arte constructis, eo capiuntur, id etiam in primis utile est uitibus munien-
 dis, ne prima germinatione ab erucis, quibus omnia scætant, gemmæ deuorentur. Siquidem agricolæ Viscum uites om-
 nes circundant, quo postea erodentes uermiculi, qui tam præstantissimo laticis insidiantur, è terra sursum petentes,
 merito implicantur. Quod cum perspexisset natura omnium rerum parens, uisci multum Hetruriae largita est, ne hæc
 ob pestem uino destitueretur. Visci fructu uescuntur turdi, præcipuè magni, quos nostri uulgò turdellas appella-
 lant. Quorum stercore uisci semine pleno inficiuntur, & feruntur arbores, in quibus pernoctant, & uiscitant: è
 quo tandem semine nascitur planta, quæ uiscum creat. Vnde scitè à Plauto dictum est. Turdus exitium sibi cecat.
 Ceterum Viscum per se non est arbor, sed in arboribus uiuit, fronde plerunque perpetua. Id quod etiam testatur
 Virgilius lib. VI. Aeneidis, cum inquit.

Visci confi-
 deratio.

Visci utilitas
 in Hetruria.

Quale solet syluis brumali frigore Viscum
 Fronde uirere noua, quod non sua seminat arbor.
 Proinde Plinius lib. X. VI. cap. ultimo ita scriptum reliquit. Quædam enim in terra gigni non possunt, & in arbo-
 ribus nascuntur. Nanque cum suam sedem non habeant, in aliena uiuunt, sicut Viscum. Omnino enim satum nullo
 modo nascitur, nec nisi per alium auium redditum, maxime palumbis, & turdis. Hæc est natura, ut nisi matura-
 tum in uentre auium non proueniat. hæc Plinius. Quæ ante ipsum memoriæ prodidit Theophrastus libro II. cap.
 XXIII. de plantarum causis, unde illa mutuatus est Plinius. Porro id, quod in pinu, & abiete nascitur, quod
 (ut Plinius inquit) stel in Eubœa dicit, hiphear Arcadia, frequentissimum in Tridentino agro in uallis Ananie syl-
 uis conspicitur, ubi ingens turdellarum copia uiscitant. Sed hoc ad aucupia prorsus inutile est: decoctum enim, & de-
 inde elotum omnem amittit lentorem. Quod autem in pinu, abiete, amygdalo, malo, pyroq; prouenit, perpetua fronde
 uiret. Id uerò contrà, quod quercui, robori, & castaneæ in nascitur, utpote cui appetente hyeme omnia folia deci-
 dant. Huius rei causam reddere tentauit Theophrastus loco paulò antè citato, cum ita scribit. Viscum aliud folio esse
 N 3 perpetuo,

Theophrasti
sententia non
accepta.

perpetuo, aliud deciduo, haudquaquam absurdum est. Siquidem aliud uirentibus semper arboribus, aliud frondem amittentibus insidet. fit enim, ut in his careat alimento, in illis habeat, quantum abunde sit. Causa enim perpetuae, deciduaeue frondis hæc est, quemadmodum diximus. haftenus Theophrastus. Verum enimvero hæc Theophrasti sententia non omni ex parte probanda uidetur. quippe quoniam uniuersum Viscum, quod in amygdalo, pyro, maloq; in Italia prouenit, tam æstate, quam hyeme fronde perpetua uiret, cum tamen hæc arbores hyeme frondibus destituantur. Quo fit, ut aliunde huius rei causam petendam existimem. Fit præterea Viscum auiculis tantum capiendis commendatum, in Syria ex myxis, quæ Aphris Sebestena dicuntur, ut libro primo in prunorum mentione de ijs differentes retulimus. Utuntur hoc Insulares suis in aucupijs, quod arboreo uisco careant, illudq; è Venetijs defuerunt, quod primum ex Damasco Syriæ aduectum: unde Damascenum uocatur. Sed id querno bonitate cedit. Fit quoque Viscum è quarundam arborum radicibus, agrifolij præsertim, & uiberni, quarum etiam arborum historiam libro primo paliuri, & rhois commentarijs inseruimus. Qui autem ex huiusmodi arboribus uiscum conficiunt, cortices radicum sumunt, effossaq; serobe inter suarum arborum frondes humido solo sepeliunt, ibiq; tanto tempore dimittunt, quoad computrescant: mox eximunt, & tandiu in pila contundunt, donec lentorem concipiant: deinde aqua calida lauant, & manibus commiscunt. Hac etiam ratione quibusdam in locis fit ex ibisci radicibus. Sunt qui querni uisci lignum in tenuissimum puluerem redigant, & comitialibus hauriendum præbeant. quo tantum medicamento multos fuisse sanatos pro certo affirmant. Sed noui ego complures, morbi, & medicamento prorsus ignaros, qui ligni loco Viscum ipsum in catapotijs deuorandum dederunt. Visci meminit Galenus lib. vi. simplicium medicamentorum, ubi de eius uiribus differit ijs uerbis. Viscum ex plurima aërea, & aquea calida, paucissima terrena substantia constat. Nam acrimonia in eo amaritudinem excellit. Itaque etiam affectus substantiæ respondent. Siquidem ualenter ex alto humores extrahit, nec eos tantum tenues, sed & crassiores, eosque diffundit, ac digerit. Est autem ex eorum genere, quæ non protinus post primam appositionem excalfaciunt, sed quæ tempus requirunt, uelut thapsia. Sed & supra commonuimus, inesse calidis facultate medicamentis, ubi largum continent humorem recrementitium. Nomen illi Græciam, ἰξός: Latinum, Viscum: Arabicum, Dabach, seu Dibach: Italicum, Visechio, & Pania: Germanicum, Vogel licim: Hispanicum, Visco.

Visci uires ex Galeno.

Nomina.

† Nulla hic in Græcis codicibus fit acinorum mentio, sed hæc tantum leguntur. γίνεται ἐκ τῶν καρπῶν περιφισσοῦς. hoc est. Fit ex quodam fructu rotundo. Cui etiam lectioni adstipulatur Serapio. Sed interpres uidetur secutus Plinium, qui lib. xvi. cap. ultimo sic inquit. Viscum fit ex acinis, qui colliguntur mesium tempore immaturi.

Ἀπαρίνη. APARINE.

CAP. LXXXVIII.

Aparinescon
federatio.

Aparines uires
ex Gal.

Nomina.

APARINE ramis multis, & paruis fruticat, asperis, quadrangulis, per interualla orbiculato foliorum ambitu, ut in rubia: flos albus: semen durū, rotundum, concauum, album, umbilici figura, asperitate uestium tenaci. Ea pastores coli uice utuntur ad eximendos è lacte pilos. Seminis, caulium, ac foliorum succus, potu contra uiperarum, phalangiorumque morsus auxiliatur: infusu aurium dolori medetur. Herba cum axungia trita, strumas discutit.

APARINE nusquam non prouenit, sed præsertim (ut Theophrastus inquit) inter lentas. Itali hanc uulgò uocant Spironella, quod folia circa caulem ad calcarium stimuli modum, asterisci instar proferat. Tactu hæc asperissima est, quapropter cum adoleuerit, attingentium uestibus pertinaciter hæret. Huius succum magnificiunt quidam ad recentia uulnera glutinanda, et ad papillarum rimas. Aparines meminit Galenus lib. vi. simp. medic. ubi sic breuiter inquit. Aparine, quidam philanthropon, alij omphacocarpum cognominant, modicè extergit, et desiccata: habetq; nonnihil subtilian partium. Herba hæc Græcis ἀπαρίνη uocatur: Latinis similiter Aparine: Italis, Aparine et Spironella: Germanis, Klebkrant: Hispanis, Prefera: Gallis, Gratron.

Ἄλυσσον. ALYSSVM. CAP. LXXXIX.

ALYSSON exiguus frutex est, unicalis, subsper, rotundis folijs: fructu duplicium scutorum effigie, in quo est semen quadantenus latum. In montibus, & asperis locis emicat. Eius decoctum singultus sine febri, potu

potu discutit: idem efficit, si quis eam aut teneat, aut odoretur. cum melle trita vitia cutis in facie, & lentigines emendat. Contusa in edulio rabiei canis mederi putatur. domibus appensa salutaris esse creditur, & hominibus, atque brutis fascini amuletum. Purpureo linteo circumligata, pecorum morbos abigit.

ALYSSI varia est apud authores historia. Nam si Plinio est adhibenda fides, Alyssum ea planè fuerit herba, quam Rubiam minorem uocamus: quæ quidem, præterquam quòd folia ferat longè minora, prorsus Rubiæ similis cõstat. Quòd autem Plinio hæc Alysson sit, eius uerba declarant lib. XXI. cap. XI. ubi de erythrodano ita scribit. Erythrodanus, quam aliqui erythrodanum uocant, nos Rubiam, qua tinguntur lanæ, pellesq; perficiuntur, in medicina urinam ciet. Morbum regium sanat ex aqua mulsæ: & lichenas, ex aceto illita: & ischiadicos, & paralyticos, ita ut bibentes lauentur quotidie. Radix, semenq; trahunt menses, aluum sistunt, & collectiones discutunt. Contra serpentes rami cum folijs imponuntur. Folia & capillum tingunt. Inuenio apud quosdam morbum regium sanari hoc frutice, etiam si adalligatus spectetur tantum. Distat ab eo, qui Alysson uocatur, folijs tantum, & ramis minoribus. Quippe nomen accepit, quòd à cane emorfos rabiem sentire non patitur, potus ex aceto, adalligatusq; hætenus Plinius. Quem facile quis suspicari posset, Dioscoridis Alyssum reddidisse, eo ductus argumento, quòd is statim post aparinem, quam rubiæ similem fecit, Alyssum descripsit: nisi omnibus serè notis hoc à rubia minore differre perspicuè esset. Siquidem Dioscoridi Alyssum folijs est rotundis, fructu duplicium scutorum effigie, in quo semen quadantenus latum. in montibus, & asperis locis nascitur. Quæ sanè omnia in minori Rubia desiderantur. Quòd præterea Dioscoridi, ut Plinio, Rubia minor non sit Alyssum, ex eo aperte cognoscitur, quòd is infrà de maiori, & minori Rubia, eodem capite tractauerit. Id quod minime quidem fecisset, si nullam iudicasset inter minorem rubiam, & Alyssum intercedere differentiam. Quare uel Plinium hac in re hallucinatum, uel diuersum à Dioscoride Alyssum accepisse crediderim. Porro magis adhuc Alyssi historiam ea confundere mihi uidentur, quæ de eo posteritatis memoriæ prodidit Aëtius, cum inquit. Alyssum eam herbam esse aiunt, quam Heracleam sideritim uocant, quæ propter uias ubique nascitur, purpureo flore, folijs crassioribus. Nomen traxit, quòd à cane rabido emorfis mirum in modum opituletur. His uerbis Aëtius non solum non refertur Dioscoridis Alyssum deprehenditur; sed neq; etiam satis exprimere, quam sideritim pro Alyssio intelligat. Nam cum tres sint siderites à Dioscoride monstratæ, quarum duæ, prima scilicet, & ultima, heracleæ uocantur, non equidem scire possum, an primam, uel ultimam in suum Alyssum receperit Aëtius. Florem siquidem purpureum habet sideritis Dioscoridi postrema, in uineis, & macerijs nascens; solum tamen non crassum, sed tenuem, coriandri modo, in ambitu laciniatum, ut eam planè refert plantam, quam uulgius herbariorum Rubertam appellat. Huic postremo, ut alijs quoq; non consentiunt quæ de Alyssio retulit Galenus lib. I. de antidotis, ubi nonnulla Asclepiadis medicamenta ad rabidi canis morsus commemorat. Alyssum, inquit, herba est marrubio adsimilis, asperior tamen, & magis aculeata circa orbiculos: florem ad cæruleum uergentem profert. Hanc sub caniculæ estu colligere oportet: exiccata contundi, cribrari, & seruari debet, ne diffletur. Ex his Galeni uerbis patet, Alyssum ab eo ex Asclepiade descriptum, potius primam, quam ultimam sideritim referre. Cum igitur varia admodum sit de Alyssio authorum sententia, cumq; eius historia tam uaria, incertaq; habeatur, difficile quidem fuerit asserere, quænam planta Alyssum legitime uocari possit. Ruellius tamen eam plantam, quam herbarij (ut ipse ait) syluestrem cannabim uocant, putat esse Dioscoridis Alyssum, uel ad ipsum propius accedere. Quod, ne semper aliorum errata corrigere uidear, ijs dijudicandum relinquo, qui in simplicium historia etiam mediocriter uersati, hæc & maiora dijudicare possunt. Ceterum Alyssum à Galeno ex Asclepiade representatum, in Italia prouenire non equidem inficiar, neq; illud similiter, cuius meminit Aëtius. Sed quod horum in usu medico probandum, uel reprobandum sit, non facile decernere ausim. quanquam à Galeno nunquam discendum putauerim. Qui præterea Alyssi facultates tradidit lib. VI. simplicium medicamentorum, his uerbis. Nuncupata est hæc herba Alysson, quòd mirificè inuet demorfos à cane rabido. Sed & rabienti quoque data, sepe in totum sanauit: atq; hoc ex totius substantiæ similitudine efficit. Dictumq; prius est talem facultatem ex sola percipi experientia, et plane nulla constare methodo. Quòd si quis ad multa experiat, cognoscat facultatem habere mediocriter sicificam, & digerentem, cum hoc ut absterforium nonnihil etiam obtineat. Hac ratione & utiliginem, & maculas faciei à sole prognatas expurgat. Herba, quæ ἄλυσσον Græcè, Alyssum quoq; Latine dicitur: Italicè, Alisso.

Alyssi consideratio.

Varia de Alyssio sententia.

Ruellij error.

Alyssi uires ex Galeno.

Nomina.

Ἀσκληπιάς. ASCLEPIAS.

CAP. XC.

ASCLEPIAS, ramos emittit longos: folia hederæ, longa: radices numerosas, tenues, odoratas: floris uirus graue: semen securidacæ. nascitur in montibus. Radices ex uino potæ torminibus auxiliantur, & contra serpentium ictus. Folia aduersus vuluæ, mammaramque ulcera, quæ cacoëthe uocant, illinuntur.

FALLUNTUR, mea quidem sententia, qui Asclepiadis uice, quam in montibus nasci tradidit Dioscorides, necnon etiam Plinius, eam herbam accipiunt, quam uulgares quidam chirurgici Hederam terrestrem nominant: quæ plerunq; secus uias nascitur, & perpetuò humi serpit folijs rotundis, asperis, per ambitum quadantenus serratis, longo tenuiq; funiculo appensis: floribus exiguis, in purpura albicantibus: radicibus tenuissimis. Siquidem præterquam quòd Dioscorides scriptum non reliquit Asclepiada in ijs publicis nasci, nusquam etiam, quòd legerim, prodidit eandem tam longo reperi tractu, & folia rotunda proferre. Nec minus etiam, ut equidem arbitror, hallucinantur ij

Asclepiadis consideratio. Quorundam lapsus.

(pace

Fuch. error. (pace tamen Fuchsij eruditissimi dixerim, quem constat ex suis commentarijs hanc habuisse sententiam) qui putant Asclepiada eam esse plantam, quam uulgius herbariorum Vincetoxicum uocat: quæ frequenter in saxosis, & asperis locis prouenit, læui admodum caule: folijs lauro acutioribus: flore albo, muscoso: corniculis tenuibus, oblongis: radicibus innumeris, albicantibus. Quandoquidem huius cum folia, tum radices nullo odore commendantur: flores uerus aliquod non redolent: semen non est securidacæ simile. Adde etiam, quod ex Oribasij lectione Asclepias nõ profert folia longa. cui subscripsit Marcellus interpret, fretus fortasse, ut solet, probatissimis exemplaribus. Præterea antiquissimus codex manu scriptus de radicibus non legit $\omega\lambda\lambda\alpha\varsigma$, hoc est, multas, sed tantum $\lambda\epsilon\tau\omega\varsigma$, $\delta\omega\delta\epsilon\iota\varsigma$, id est, tenues, odoratas. Sunt tamen qui Vincetoxicum hoc uenenis maximè aduersari scribant: quin & fractis, & ab alto deuolutis auxiliari, si contrite in puluerem radices ex uino sumantur. Has præterea laudibus efferunt ad mammas à partu turgentes, præsertim ubi lac in eis coierit: in quorum usu radices ipsas decoquunt, quas deinde cum polenta mammis illinunt. Sed perperam, quod hoc Asclepiadis sit proprium. Ceterum non desunt, qui illam humi repentem herbam, de qua antea diximus, pluribus celebrent facultatibus, præsertim ad thoracis, & intestinorum uulnera. quonobrem potiones ex ea magna opinione faciunt, & succum eius in unguentis admiscunt: nanq; uulneraria est, & glutinatoria. Asclepiadis meminit quidem Galenus libro vi. simplicium medicamentorum, sed nihil de eius uiribus differens, sic tantum inquit. In tertio Dioscorides de hac herba conscripsit. at nos eius nondum periculum fecimus. Ea Græcè $\alpha\sigma\kappa\lambda\eta\omega\iota\alpha\varsigma$, ut etiam Latine Asclepias nominatur: Italicè, Asclepiade.

Nomina.

ΑΤΡΑΚΤΥΛΙΣ. ATRACTYLIS.

CAP. XCI.

ATRACTYLIS, spina est cnico similis, folia multò longiora ferens in summis uirgis, magna parte nuda, asperaquæ, qua foeminae pro fusis utuntur. capitula in cacumine spinis horrent: flos luteus, quibusdam in locis purpureus inuenitur: radix tenuis, superuacua. Coma, semen, & folia cum pipere, & uino teruntur utilissimè contra scorpionum ictus. Percussos tradunt, quandiu ea teneatur herba, nullum experiri dolorem, ipsumque deposita statim recrudescere.

Atractylidis confid.**Ruel. & Hermolai error.****errant****errant****errant****errant****errant****errant**

ERRANT haud dubie, ut mea quidem fert opinio, Ruellius, & Hermolaus: quippe qui existinauerint Atractylida esse Cnicum syluestrem, cuius primo loco meminit Theophrastus lib. vi. cap. lxxxiii. de plantarum historia. Si quidem magnam ego inter syluestrem Cnicum, & Atractylida inuenio apud Theophrastum esse differentiam. Quod ut omnibus perspicuum esse possit, ijs præsertim, qui aliter sentiunt, hic Theophrasti uerba de Cnico, Aearna, & Atractylide subiiciam. Cnicum, inquit, syluestri, urbanoq; discernitur. Syluestris genera duo notantur: alterum uerba no admodum simile, recticaulius tamen: quonobrem eo mulierum priscarum nonnullæ pro colu utebantur. fructum nigrum, maiusculum, amarumq; parit. Alterum genus densum constat, caulesq; soncheos profert, quodammodo hemicaulis fit: nam propter foliorum mollitiam declinatur, procumbitq; ad arua. fructum amarum, frequentem, hærbeq; modo hirsutum gignit. Sunt ambo seminosa, uerum syluestre copiosius fert. Eius peculiare præ alijs syluestribus est, quod illa duriora, spinosioraq; urbanis proueniunt: hoc autem mollius, ac læuius constat. Aearna quoad simpliciter ratione exprimi licet, aspectu cnico urbano similis est, colore flauicans, succo pinguis. Fusus agrestis (sic enim Atractylida Latini nominant) his candidior est: habetq; peculiare, quod in folijs euenit. decerpta enim, carniq; alata, succum sanguineum effundunt: qua de causa $\Phi\omega\upsilon\varsigma$, id est, cruor à quibusdam spina hæc est nominata. grauis etiam odore, cruoremq; representans. Serò perficit fructum, autumnum enim. & quidem in totum (ut summam proponam) uniuersa spinaceorum natura fructus serotina existit: hæc Theophrasto. Ex quibus uerbis facile cognosci potest, in Atractylidis historia aperte aberrasse Ruellium, cum in tertio suo de natura stirpium libro asserit, Fusum agrestem, hoc est Atractylida, nil aliud esse Theophrasto, quam primum Cnici syluestris genus. utpote qui non animaduertit, quod Atractylis Theophrasto alia est à Cnico syluestri planta: quanquam illi fortasse non absimilis, & cui ea tantum in sit proprietates, ut è folijs succum sanguineum fundat: id quod nullo Cnici generi tribuitur. Errandi ei occasionem, meo quidem iudicio, præbuit Plinius, quod lib. xxi. cap. xv. syluestrem Cnicum à quibusdam Atractylida uocari tradiderit. Vbi postquam commemorasset nonnullas spinosas plantas, quibus Aegyptij in cibis utuntur, de Cnico tandem in hunc modum differuit. Multas præterea, inquit, ignobiles habent plantas. Sed maximè celebrant Cnicon Italiae ignotam, ipsis autem oleo, non cibo gratam. Hoc faciunt ex semine eius. Differentia prima syluestris, & satiuæ. Syluestrium duæ species, una mitior est, simili caule, tamen rigido, exilis. Itaq; pro colu antiquæ mulieres utebantur. quam quidam atractylida uocant. Semen eius candidum, & grande, amarum. Altera hirsutior, torro flore caule, & qui pene humi serpat, minuto semine. hæc Plinij uerba. Quæ etsi quidem certam fidem faciant, primum syluestris Cnici genus à quibusdam Atractylida fuisse uocatum; non tamen propterea affirmant, Atractylim esse Cnicum syluestrem. Atractylidis deinceps speciatim meminit ipse Plinius cap. xvi. eiusdem libri, cum inquit. Aearna colore tantum rufo (à scolymo scilicet) distinguitur, & pinguiore succo. Idem erat Atractylis quoque, nisi candidior esset, & nisi sanguineum succum funderet. qua de causa phonos uocatur à quibusdam. Odore etiam grauis, serò maturescente semine, nec ante autumnum. quanquam id de omnibus spinosis dici possit. hæc Plinius. Ex ijs igitur omnibus merito colligendum esse putauerim, legitimam Atractylidem nullum esse syluestris Cnici genus, sed aliam per se plantam, nempe illam, qua pro fusis priscæ utebantur mulieres. Quod sanè animaduertens Theodorus sui Græci idiomatis peritissimus in Theophrasti uersione, Atractylida fusum agrestem interpretatur, non autem colum, ut primum agrestis Cnici genus uertendo, ex antiquo ad colos usu, id Colum agrestem rectè cognominari posse monstrauit. Qua in re is plane declarasse uidetur, priscas mulieres agresti Cnico coli uice fuisse usas, fusorum uerò loco

loco